

Dosarul nr. 3ra-461/2023
2-19012728-01-3ra-13042023

Prima instanță: Judecătoria Drochia, sediul Central (I. Rusu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (S. Procopciuc, A. Garbuz, D. Stănilă)

ÎNCHEIERE

14 februarie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător
judecători

Aliona Miron
Aliona Donos
Ion Malanciuc

examinând admisibilitatea recursurilor declarate de Casa Națională de Asigurări Sociale și de Rotaraș Ivan,

în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Rotaraș Ivan împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani, Casa Națională de Asigurări Sociale privind asigurarea accesului la informație, obligarea efectuării recalcului pensiei și încasarea prejudiciului moral și material, împotriva deciziei din 20 decembrie 2022 a Curții de Apel Bălți,

c o n s t a t ă :

La 05 martie 2019, Rotaraș Ivan a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani, prin care a solicitat obligarea Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani să asigure restabilirea drepturilor lezate și recuperarea, în condițiile legii a prejudiciului cauzat, încasarea prejudiciului material și moral cauzat în legătură cu nesoluționarea cererii depuse de Rotaraș Ivan.

În motivarea acțiunii a indicat că, la 01 februarie 2019 a depus cerere la Casa Națională de Asigurări Sociale, prin care a solicitat să-i fie explicat din ce motive nu i-a fost valorizată pensia sa pentru anii 1968–2013, conform legislației în vigoare.

La 11 februarie 2019, cu nr. X-02/323 din 06.02.2019 a primit răspunsul în care nu a fost acordată informația solicitată, și nu a asigurat restabilirea dreptului lezat, precum și recuperarea în condițiile legii a prejudiciului cauzat la cererea precedentă.

Reclamantul afirmă că, în situația în care se confruntă frecvent când solicită acordarea unei informații de către Casa Teritorială de Asigurări Socială îl impune să acționeze persoanele vinovate în instanța de judecată pentru a-și realiza dreptul la informație.

Ulterior, la 25 martie 2019, Rotaraș Ivan a depus cerere de completare a acțiunii adresată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, prin care a solicitat obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să asigure restabilirea drepturilor lezate și recuperarea în condițiile legii a prejudiciului cauzat, repararea prejudiciului material și moral cauzat în legătură cu nesoluționarea cererii depuse de către Rotaraș

Ivan.

Prin hotărârea din 26 iunie 2020 a Judecătorei Drochia sediul Central, a fost admisă parțial cererea de chemare în judecată.

A fost obligată Casa Teritorială de Asigurări Sociale Rîșcani, Casa Națională de Asigurări Sociale să asigure accesul reclamantului Rotaraș Ivan la dosarul personal pentru a identifica și ridica copiile autentificate a actelor necesare.

A fost încasat de la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Rîșcani, Casa Națională de Asigurări Sociale în beneficiul lui Rotaraș Ivan prejudiciul moral în echivalent bănesc în sumă de 300 de lei.

Prin încheierea din 26 iunie 2020 a Judecătorei Drochia sediul Central, s-a scos de pe rol capătul de acțiune din cererea de chemare în instanța de contencios administrativ a lui Rotaraș Ivan împotriva Casei teritoriale de Asigurări Sociale Rîșcani, Casei Naționale de Asigurări Sociale privind obligarea efectuării recalculării pensiei și încasarea prejudiciului moral și material, în legătură cu nerespectarea procedurii prealabile.

Prin decizia din 20 decembrie 2022 a Curții de Apel Bălți, a fost casată integral hotărârea și încheierea Judecătorei Drochia, sediul Central din 26 iunie 2020 cu emiterea unei noi decizii după cum urmează:

A fost declarată inadmisibilă acțiunea formulată de Rotaraș Ivan către Casa Națională de Asigurări Sociale privind obligarea efectuării reclaculării pensiei cu includerea remunerației lunare în perioada de activitate 1999-2000.

A fost constatată îngrădirea dreptului reclamantului Rotaraș Ivan la informație prin nesoluționarea în termen a cererii de acces la informație.

A fost obligată Casa Națională de Asigurări Sociale să prezinte lui Rotaraș Ivan spre studiere dosarul personal de stabilire a pensiei cu eliberarea copiilor actelor solicitate.

A fost încasat de la Casa Națională de Asigurări Sociale în beneficiul lui Rotaraș Ivan prejudiciul moral în mărime de 100 de lei.

A fost respinsă cererea de chemare în judecată formulată de Rotaraș Ivan către Casa Națională de Asigurări Sociale privind recuperarea prejudiciului material.

Pentru a decide astfel, instanța de apel cu referire la pretenția reclamantului privind obligarea efectuării recalculării pensiei cu includerea remunerației lunare în perioada de activitate 1999-2000 a reținut că, nu există nici o dispoziție specială care ar prevedea posibilitatea adresării reclamantului Rotaraș Ivan cu o asemenea pretenție direct în instanța de contencios administrativ competentă, or, procedura prealabilă era obligatorie, iar reclamantul nu a respectat procedura, din care motive în temeiul art. 207 alin. (1), lit. f) din Codul administrativ pretenția formulată de Rotaraș Ivan împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind obligarea efectuării recalculării pensiei cu includerea remunerației lunare în perioada de activitate 1999-2000, a fost declarată inadmisibilă.

Cu referire la pretenția reclamantului privind îngrădirea dreptului la informație prin nesoluționarea în termen a cererii de acces la informație și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să prezinte lui Rotaraș Ivan spre studiere dosarul personal de stabilire a pensiei cu eliberarea copiilor actelor solicitate, instanța de apel a considerat-o întemeiată.

La acest capitol, instanța ierarhic inferioară a notat că, furnizorul de informații oficiale este obligat să garanteze accesul liber la informațiile solicitate, oferind orice informație solicitată și nu poate fi îngrădit acest drept decât în condițiile legii, în

privința informațiilor expres stabilite în lege ca având acces limitat.

Instanța de apel a evidențiat că, deși Rotaraș Ivan prin cererea sa nr. 181 din 01.02.2019 a solicitat Casei Naționale de Asigurări Sociale să i se acorde posibilitatea de a face cunoștință cu materialele acumulate la dosarul de atribuire a pensiei conform vârstei de pensionare pe anii 1968-2013, inclusiv cu eliberarea în adresa sa a unelor copii autentificate din materialele dosarului, din partea autorității publice respective în adresa lui Rotaraș Ivan nu a parvenit nici un răspuns în acest sens, ceea ce prin prisma art. 16 alin. (1) din Legea nr. 982 din 11 mai 2000, echivalează cu nesoluționarea în termen a cererii privind accesul la informație. Astfel, neinformarea în termen a lui Rotaraș Ivan referitor la solicitarea de a face cunoștință cu materialele acumulate la dosarul de atribuire a pensiei conform vârstei de pensionare pe anii 1968-2013, precum și de a-i fi eliberate la necesitate unele copii autentificate din materialele dosarului de pensii, contravine Legii privind accesul la informație nr. 982 din 11 mai 2000 și conduce la lezarea drepturilor lui Rotaraș Ivan, or, accesul la informațiile solicitate constituie un drept fundamental al persoanei de a fi informat. În această ordine de idei, instanța ierarhic inferioară a statuat că, din moment ce informația solicitată de reclamant nu este de accesibilitate limitată, cu caracter personal sau exceptată de la protecția Legii privind accesul la informație, ci este una oficială, de interes public, instanța de apel va constata îngădirea dreptului reclamantului Rotaraș Ivan la informație prin nesoluționarea în termen a cererii de acces la informație nr. 181 din 01.02.2019 de către Casa Națională de Asigurări Sociale, cu obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să prezinte lui Rotaraș Ivan spre studiere dosarul personal de stabilire a pensiei cu eliberarea copiilor actelor solicitate.

Cu referire la pretenția cu privire la repararea prejudiciului material, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ a reținut că, Rotaraș Ivan la înaintarea acțiunii, cât și pe parcursul examinării cauzei în instanța de fond, cât și cea de apel, nu a motivat și nu a indicat care este suma prejudiciului material, și prin ce se manifestă acest prejudiciu. Or, pentru survenirea răspunderii delictuale este necesară întrunirea cumulativă a următoarelor elemente: prejudiciul, fapta ilicită, raportul cauzal dintre faptă și prejudiciu și vinovăția, ceea ce la caz nu s-a realizat.

Cu referire la pretenția cu privire la repararea prejudiciului moral în mărime de 15000 de lei, instanța de apel a reținut că, în contextul în care recunoașterea încălcării dreptului apelantului și înlăturarea acesteia prin prezenta decizie este capabilă să compenseze parțial suferințele suportate de Rotaraș Ivan, fără a acoperi, însă reieșind din substanța și perioada încălcării admise, integral prejudiciul suferit, echitabilă pentru compensarea prejudiciului moral cauzat lui Rotaraș Ivan este suma în mărime de 100 lei, ce urmează a fi încasată din contul Casei Naționale de Asigurări Sociale, depășirea acesteia fiind contrară scopului acestei categorii de compensații, constituind o îmbogățire fără justă cauză.

La 09 ianuarie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale a declarat recurs (nemotivat) împotriva deciziei din 20 decembrie 2022 a Curții de Apel Bălți, ulterior la 06 aprilie 2023 a depus motivarea recursului, solicitând casarea parțială a deciziei contestate, în partea admiterii pretențiilor intimatului și pronunțarea în această parte a unei decizii noi privind respingerea pretențiilor către CNAS.

În motivarea recursului și-a exprimat dezacordul cu decizia contestată, reiterând cele invocate în cererea de apel motivată.

La 11 ianuarie 2023, Rotaraș Ivan a declarat recurs (nemotivat) împotriva deciziei din 20 decembrie 2022 a Curții de Apel Bălți, ulterior la 03 mai 2023 (prin intermediul oficiului poștal) a depus motivarea recursului, solicitând casarea deciziei contestate, cu trimiterea cauzei la rejudecare.

În motivarea recursului și-a exprimat dezacordul cu decizia contestată, invocând că, s-a adresat cu cerere către CTAS Rîșcani pentru a fi recalculată pensia sa, la care a primit un refuz în formă verbală. Ulterior, odată ce nu a primit răspunsul satisfăcător de la CTAS Rîșcani, Rotaraș Ivan a scris o cerere prin care a solicitat să-i explice din ce motiv i s-a refuzat recalcularea pensiei.

În opinia recurentului, instanța de apel eronat a ajuns la concluzia că Rotaraș Ivan nu a respectat procedura prealabilă, or, prin cerere nr. 181 din 01.02.2019 adresată Casei Naționale de Asigurări Sociale a solicitat să-i fie explicat din ce motiv nu ia fost valorizată pensia pentru anii 1968-2013, la cererea sa, conform legislației în vigoare, dar prin care de fapt a avut în vedere să fie recalculată pensia sau în caz de refuz să emită un răspuns argumentat cu motivele refuzului în valorificarea pensiei. Mai mult, anume prin cerere nr. 181 din 01.02.2019 se confirmă faptul respectării procedurii prealabile, or, solicitarea explicării temeiurilor refuzului în satisfacerea cerințelor confirmă faptul existenței unui refuz din partea autorității publice.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), a fost modificat cadrul normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție, inclusiv Cartea a III a „Procedura contenciosului administrativ”, Capitolul V „Procedura de recurs” din Codul administrativ, în special ce vizează prevederile cu privire la depunerea cererii de recurs, termenul depunerii, temeiurile recursului și procedura examinării acestuia.

Totuși, art. XI alin. (3) din Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), prevede că recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Aceleași considerente se deduc și din interpretarea art.195 din Codul administrativ în coroborare cu prevederile art.3 alin.(3) din Codul de procedură civilă către stipulează că, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod.

În conformitate cu art.244 alin.(1) din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Conform art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic.

Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Bălți a pronunțat dispozitivul decizia contestată la 20 decembrie 2022 în ședință publică.

Din materialele dosarului rezultă că, copia dispozitivului deciziei instanței de apel a fost notificată recurenților la 23 decembrie 2022, prin intermediul poștei electronice, fapt ce se confirmă prin scrisoarea anexată la dosar (f.d.35-35 verso, vol. II).

La 22 martie 2023, instanța de apel a expediat recurenților decizia integrală, fapt ce se confirmă prin scrisoarea anexată la dosar (f.d.42-42 verso, vol.II).

Astfel, recursurile declarate de Casa Națională de Asigurări Sociale și Rotaraș Ivan sunt depuse cu respectarea prevederilor art.245 din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023).

La 02 mai 2023 și 17 iulie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților copia recursurilor, cu înștiințarea despre necesitatea prezentării referinței.

La 27 iulie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus referință asupra recursului declarat de către Rotaraș Ivan, solicitând respingerea acestuia ca fiind neîntemeiat sau declararea ca fiind inadmisibil.

Examinând temeiurile invocate în cererile de recurs în raport cu materialele cauzei, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile inadmisibile, din următoarele motive.

În conformitate cu art.246 alin.(1) din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs.

Dacă este inadmisibil, recursul se declară ca atare printr-o încheiere, iar în acord cu alin.(2) din art.246 din Codul administrativ, recursul se declară inadmisibil în special în cazurile enumerate la literele a)-f).

Din analiza acestor prevederi, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, nu se limitează doar la temeiurile menționate ci urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că sintagma „în special” denotă caracterul neexhaustiv al temeiurilor de inadmisibilitate și în același timp oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă și care pe cale de consecință nu pot însuși un eventual succes rezultat din examinarea cererii în completul de 5 judecători.

În această ordine de idei, completul de judecată remarcă că, Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul ne devolutiv al recursului dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate sau, după caz, hotărârile Curții de apel ca primă instanță într-o eventuală examinare în fond și invocare ex officio a erorilor de drept.

Completul de judecată notează că, pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus.

Acest argument rezultă și din particularitățile de formă ale reglementării recursului în Codul administrativ și anume din sintagma „motivarea recursului” de la art. 245 alin.(2) din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la

operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023).

În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

De asemenea, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ.

Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut.

Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct.38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct.230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct.85).

Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct.45).

Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (cauza Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p.141,§39). 7 La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6§1 (cauza Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, §31, Seria A, nr.212-A).

În circumstanțele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara inadmisibile recursurile declarate de Casa Națională de Asigurări Sociale și Rotaraș Ivan.

În conformitate cu art. 230 și art. 246 din Codul administrativ, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Recursurile declarate de Casa Națională de Asigurări Sociale și Rotaraș Ivan, se declară inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Aliona Miron

judecători

Aliona Donos

Ion Malanciuc